

ประโยค ป.ธ.๗
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐

๑. เพราะผู้ใดไม่คบพวกคนพาล ผู้นั้นชื่อว่าคบพวกบัณฑิต ผู้ใดคบพวกบัณฑิต ผู้นั้น ชื่อว่าไม่คบพวกคนพาล ฉะนั้น คำทั้ง ๒ นั้น เมื่อว่าโดยเนื้อความ ก็เป็น อย่างเดียวกันนั่นเอง เป็นอย่างเดียวกันก็จริง ถึงกระนั้น บรรดาคำทั้ง ๒ นั้น คำนี้ว่า การไม่คบพวกคนพาล ๑ แม้ในพระคาถาที่หนึ่งนี้ ฟังเห็นว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้เพื่อให้เข้าใจถึงเนื้อความตรงกันข้ามนี้ว่า การคบพวกคนพาลไม่เป็นมงคล และคำนี้ว่า การคบพวกบัณฑิต ๑ ฟังเห็นว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ เพื่อให้เข้าใจถึงเนื้อ ความตรงกันข้ามแม้นี้ว่า การไม่คบพวกบัณฑิต ไม่เป็นมงคล เปรียบเหมือนคน ชำนาญทาง เมื่อจะบอกทาง ก็จะบอกทางที่ไม่ควรถือเอาก่อน บอกทางที่ควรถือ เอาทีหลัง อย่างนี้ว่า จงละทางซ้าย ถือเอาทางขวาเถิด บรรดาคำทั้ง ๒ นั้น เพราะผู้ ไตละทางซ้าย ผู้นั้น ชื่อว่า ถือเอาทางขวา ผู้ใดถือเอาทางขวา ผู้นั้น ชื่อว่า ละทางซ้าย ฉะนั้น แม้คำทั้ง ๒ นั้น เมื่อว่าโดยเนื้อความ เป็นอย่างเดียวกันนั่นเอง ถึงกระนั้น คำนี้ว่า จงละทางซ้าย ฟังเห็นว่า คนชำนาญทางกล่าว เพื่อให้เข้าใจเนื้อความตรงกัน ข้ามนี้ว่า จงอย่าละทางขวา และคำนี้ว่า จงถือ เอาทางขวา ก็ฟังเห็นว่า คนชำนาญ ทางกล่าว เพื่อให้เข้าใจเนื้อความแม้นี้ว่า จงอย่าถือเอาทางซ้าย ก็ เพราะอรรถาธิบาย ความอย่างนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงไม่ตรัสการคบบัณฑิตก่อน ตรัสถึงการไม่คบคน พาลก่อน ๑ ก็ถ้าพระองค์ จะฟังตรัสถึงการคบบัณฑิตก่อนไซ้ คนทั้งหลายก็จะ ไม่เข้าใจความหมายของคำว่า "พาล" ด้วยการตรัสถึงความหมายของคำว่า "บัณฑิต" เมื่อไม่เข้าใจ ความหมายของคำว่า "พาล" นั้นเสียแล้ว ถึงการคบคนพาลก็จะไม่เข้าใจ ด้วย ๑ ก็ เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้าปรารถนาจะให้คนทั้งหลายรู้ถึงการคบคนพาล ก่อน ฉะนั้น พระองค์จึงตรัสการไม่คบ คนพาลนั้นแหละก่อน ๑ จริงอยู่ พระองค์ตรัสว่า การไม่คบคนพาล ๑ ก็ชื่อว่า ให้คนทั้งหลายรู้ถึงการคบคนพาลด้วย ๑ เพราะพระผู้ มีพระภาคเจ้า เป็นเช่นกับคนชำนาญทาง ฉะนั้น พระองค์ให้คนทั้งหลายรู้ถึงการคบ คนพาล กล่าวคือการไม่คบบัณฑิต เช่นกับทางซ้ายที่ไม่ควรถือเอาก่อน แล้วให้รู้ถึง

การไม่คบคนพาล กล่าวคือการคบบัณฑิต เช่นกับทางขวาที่ควรถือเอาที่หลัง ฯ

๒. มารดาบิดาของสามดาบสนั้น ได้มากระทำสังจกิริยาแล้ว ฯ สามดาบสพลิกตัวนอนแล้ว ฯ ในลำดับนั้น แม่เทวดา ได้ทำสังจกิริยาด้วยคาถา ๒ คาถา เป็นต้นว่า

แม่อยู่ที่เขาคันธมาทน์สิ้นกาลนาน ใคร ๆ อื่น
เป็นที่รักกว่าสามดาบสของแม่ ไม่มี ด้วยสังจ
วาจานี้ ขอพิชในกายของลูกสามดาบสนี้ จงหายไป ฯ

เมื่อเสร็จการทำสังจกิริยาของเทวดานั้น สามดาบสก็หายโรค ลุกขึ้นแล้ว ฯ เรื่องมหัศจรรย์ทุกอย่าง คือ ความไม่มีโรค ๑ ความที่มารดาบิดากลับได้ดวงตา ๑ อรุณขึ้น ๑ คนทั้ง ๔ นั้น ปรากฏในอาศรมด้วยอานุภาพของเทวดา ๑ ได้มีแล้วในขณะเดียวกันทีเดียว ด้วยประการฉะนี้ ฯ

—◆—
ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ.๗

แปล ไทยเป็นมคธ

พ.ศ. ๒๕๔๐

๑. ตตฺถ ยสฺมา โย พาลเณ น เสวติ โส ปญฺชิตเต เสวติ นาม โย ปญฺชิตเต เสวติ โส พาลเณ น เสวติ นาม ตสฺมา ตทฺถยมตฺตโต เอกเมว โหติ กิญฺจาเปยฺกํ ยถา ปน มคฺคกฺกุสโล นฺริโส มคฺคํ อัจฺจขฺนโต วามํ มุจฺจ ทกฺขิณํ คณฺหาติ เอวํ อคฺคเหตุพฺพํ ปจฺมํ วตฺวา ปจฺฉา คเหตุพฺพํ วทติ ตตฺถ ยสฺมา โย วามํ มุจฺจติ โส ทกฺขิณํ คณฺหาติ นาม โย ทกฺขิณํ คณฺหาติ โส วามํ มุจฺจติ นาม ตสฺมา ตทฺถยมฺปิ อตฺตโต เอกเมว ตถาปิ วามํ มุจฺจาติ อิทํ มา ทกฺขิณํ มุจฺจาติ อิมํ วิปริตตฺถปิ วิญฺญาเปตฺถํ วุตฺตํ ทกฺขิณํ คณฺหาติ อิทํ มา วามํ คณฺหาติ อิมํปิ วิญฺญาเปตฺถํ วุตฺตํ เอวมิหาปิ อเสวนา จ พาลานนฺติ เอตํ พาลานํ เสวนา อมจฺคลนฺติ อิมํ วิปริตตฺถปิ วิญฺญาเปตฺถํ วุตฺตํ ปญฺชิตานญฺจ เสวนาติ เอตํ ปญฺชิตานํ อเสวนา อมจฺคลนฺติ อิมํปิ วิญฺญาเปตฺถํ วุตฺตนฺติ ทฺถพฺพํ เอวญฺจ กตฺวา ปญฺชิตเสวนํ ปจฺมํ อวตฺวา พาลอเสวนา ปจฺมํ วุตฺตา ฯ ยถิ หิ ปญฺชิตเสวนํ ปจฺมํ วเทยฺย น ปญฺชิตวจฺเณน พาลตฺถโต วิญฺญาเปติ ตสฺมี อวิญฺญาเต พาลเสวนาปิ น วิญฺญาเปเต ฯ ยสฺมา จ พาลเสวนํ ปจฺมํ วิญฺญาเปตฺถมิจฺจติ ตสฺมา พาลอเสวนาเยว ปจฺมํ วุตฺตา ฯ อเสวนา จ พาลานนฺติ หิ วทตา พาลเสวนาปิ วิญฺญาเปยฺติ ฯ มคฺคกฺกุสฺสสฺสโธ หิ ภควา ตสฺมา วามมคฺคสฺสทิสํ อคฺคเหตุพฺพํ ปญฺชิตอเสวนสฺงฺขาตํ พาลเสวนํ ปจฺมํ วิญฺญาเปตฺวา ปจฺฉา ทกฺขิณมคฺคสฺสทิสํ คเหตุพฺพํ ปญฺชิตเสวนสฺงฺขาตํ พาลอเสวนํ วิญฺญาเปสิ ฯ

(มังคัลลคตทีปนี พาลบัจฉิตเสวนาเสวนากถา ข้อ ๕๕ หน้า ๕๑ - ๕๒)

๒. เต อาคนฺตฺวา สจฺจกิริยํ อํกฺสุ ฯ สามี ปริวตฺติตฺวา นิปฺชฺชิ ฯ อถ เทวตาปิ
 ปพฺพตฺยาหํ คณฺธมาทเน จิรํ รตฺตํ นิวาสิเน
 น เม ปียตโร โภจิ อญฺโฆ สามา หิ วิชฺชติ
 เอเตน สจฺจวชฺเชน วิสํ สามสฺส หลฺลตฺตติ -

อาทิกาทิ ทฺวึหิ คานาหิ สจฺจกิริยํ อํกาสิ ฯ ตสฺสา สจฺจกิริยาวิสาเน สามิ อโรโค หุตฺวา สมฺภูตฺหิ ฯ อิติ อโรคาโว มาตานิตฺถนํ จกฺขุปรฺกฺกิลาทิ อรฺุณฺคคฺคมนํ เทวตานุกาเวเน เตสํ จตฺถนํ อสฺสเม ปากฺกฺกาโว จาติ สพฺพํ เอกกฺขณฺเวยว อโหสิ ฯ

(มังคัลลคตทีปนี มาตานิตฺถนํปฏิฐานกถา ข้อ ๓๑๑ - ๓๑๒ หน้า ๒๘๖ - ๒๘๗)